

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою професійного спрямування
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»
(назва магістерської програми)

на тему: «Основні засоби в системі обліку, аналізу та оподаткування підприємств на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»»
(назва теми)

Виконавець:

студент ФМОІТ група 61

Запорожець Анатолій Миколайович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Добрунік Тетяна Пилипівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Для забезпечення випуску конкурентоспроможної продукції промисловими підприємствами необхідне забезпечення високотехнологічного процесу її виробництва. Передумовою здійснення високих технологій виробничого процесу є достатній обсяг та раціональне використання ресурсного потенціалу. У загальній сукупності наявних ресурсів промислових підприємств саме основні засоби є важливими активами для підприємства і впливають на його ефективність, прибутковість та стійкість. Тому правильне управління та обслуговування цих активів є ключовим завданням для успішного функціонування підприємства. Прийняття управлінських рішень щодо оптимального забезпечення технологічного процесу вимагає формування достовірної інформації щодо наявності, стану та використання основних засобів. Інформаційною складовою виступає саме облікове забезпечення та аналітична діагностика операцій з основними засобами. Важливим також є оподаткування таких операцій з точки зору впливу на достовірність інформації щодо формування витрат (доходів) за операціями з надходження, використання та вибуття основних засобів. Відтак, актуальним вбачається розгляд операцій з основними засобами в системі обліку, аналізу та оподаткування з метою оптимізації технологічних процесів на промислових підприємствах та забезпечення виробництва стратегічно значимої продукції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Обліково-податковим аспектам здійснення операцій з основними засобами, а також узагальненню теоретико-практичних питань діагностики їх стану та використанню присвячено безліч публікацій провідних науковців, серед яких варто відзначити праці таких авторів як Бойко Р.В., Воронко Р.М., Редченко К.І., Бондаренко Н.М., Дорофієнко А.В., Брадул О., Буркова Л., Шепелюк В. Васильків М., Чубай В. Гевлич Л.Л., Бабай М.В., Касич А.О., Леуська С.М. Концева В., Косяк А.П. Кудлаєва Н.В., Майстер Л.А., Гладій І.О., Меліхова Т.О., Мулик Т.О., Павелко О. в., Покин'ючерда В.В., Понедільчук Т.В., Пащенко А.М. Проскуріна Н.М., Радіонова Н.Й., Войтенко М.В., Фрайман А.В., Селіванова Н.М, Шмиголь Н.М., Максiєнко Ю.В. та ін. Проте питання щодо облікового забезпечення та оподаткування операцій з основними засобами потребують подальшого теоретико-прикладного дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою написання кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-практичних аспектів обліку, аналізу та оподаткування основних засобів та надання практичних рекомендації з ефективності їх використання. Досягнення вказаної мети зумовило послідовне вирішення наступних завдань:

- розглянути теоретичне розуміння основних засобів в системі обліку та оподаткування;
- визначити особливості визнання та оцінки основних засобів в обліку та оподаткуванні;
- розкрити теоретичні аспекти проблематики обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами;

- надати загальну оцінку виробничо-ресурсного потенціалу підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад»
- оцінити діючу систему обліку та оподаткування операцій з основними засобами на підприємстві
- розкрити теоретико-методичні аспекти аудиторської перевірки стану та використання основних засобів
- провести аналіз наявності, технічного стану та ефективності використання основних засобів
- обґрунтувати основні фактори підвищення ефективності використання основних засобів за допомогою економіко-статистичного моделювання
- надати рекомендації щодо поліпшення обліково-аналітичного забезпечення стану та використання основних засобів на підприємстві

Об'єктом дослідження виступає процес організації обліку, аналізу та оподаткування операцій з надходження та використання основних засобів на підприємстві ТОВ «Телекарт-Прилад».

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та практичних аспектів обліку, аналізу та оподаткування основних засобів на промислових підприємствах.

Методи дослідження. В ході написання кваліфікаційної роботи були використані як загальнонаукові, так і специфічні методи досліджень, а саме: методи пізнання, індукції та дедукції. При формуванні висновків та рекомендації застосовано метод узагальнення. При дослідженні діючої практики обліку та оподаткування операцій з основними засобами на підприємстві було застосовано метод спостережень та узагальнення. В процесі проведення діагностики стану та ефективності основних засобів використовувалися аналітичні інструменти. Методи економіко-статистичного моделювання використано з метою визначення основних факторів впливу на прогнозування ефективності використання основних засобів. З метою групування інформаційних даних, що були зібрані в ході досліджень, а також для побудови таблиць, графіків використовувались сучасні інформаційні технології.

Інформаційною базою дослідження стали нормативно-правові документи з обліку та оподаткування основних засобів, теоретичні та методологічні дослідження науковців та провідних фахівців, фінансова, статистична, податкова звітність та публічна інформація щодо впровадження діяльності підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад».

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами дослідження підготовлено тези на тему: «Обліково-податкові аспекти визнання та оцінки основних засобів» та прийнято участь у *V Міжнародній науково-практичній конференції «GLOBAL SCIENCE: PROSPECTS AND INNOVATIONS» (28-30.12.2023 року Ліверпуль, Великобританія).*

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (53 найменування) та 15 додатків. Загальний обсяг роботи становить 96 сторінок. Основний зміст викладено на 90 сторінках. Робота містить 11 таблиць, 30 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні основи обліку та оподаткування операцій з використання основних засобів» представлено сутнісні характеристики основних засобів в економічному, обліковому та податковому аспектах у процесі їх використання на промислових підприємствах, розкрито нормативне регулювання обліку та оподаткування операцій з основними засобами, наведено порядок визнання та оцінки основних засобів в обліковій системі підприємств, представлено основні методи нарахування амортизації основних засобів, зазначено основні податкові аспекти визнання та оцінки основних засобів, представлено податкові різниці, що виникають за операціями з основними засобами з метою коригування бази обчислення податку на прибуток; визначено основні проблемні аспекти управління амортизаційною політикою на підприємствах промисловості.

У другому розділі «Організаційно-практичні аспекти обліку та оподаткування операцій з основними засобами у ТОВ «Телекарт-Прилад»» представлено організаційні аспекти впровадження підприємницької діяльності ТОВ «Телекарт-прилад», визначено основні види продукції підприємства, від реалізації якої отримується дохід, проаналізовано основні складові ресурсного потенціалу підприємства, економічні показники його розвитку, розглянуто діючу систему ведення бухгалтерського обліку та оподаткування, практичні аспекти документального оформлення та визнання основних засобів ТОВ «Телекарт-Прилад», відображення операцій з основними засобами у системі бухгалтерського обліку та оподаткування підприємства. Запропоновані напрямки поліпшення облікового забезпечення систематизації операцій з основними засобами, розкриття інформації в обліковій політиці підприємства, дотримання обліково-податкової регламентації щодо нарахування амортизації основних засобів, порядку здійснення їх переоцінки з метою відображення достовірної оцінки основних засобів в обліку та звітності.

У третьому розділі «Методичні та практичні аспекти стану та використання основних засобів» представлено основні завдання проведення аудиту основних засобів, наведено аудиторські процедури та тестування аудиторських ризиків; визначено основні напрямки здійснення аналізу основних засобів, проведено аналіз динаміки та структури основних засобів за їх участю у виробничому процесі, наведено показники технічного стану основних засобів у загальній їх вартості та їх активної частини, представлено основні організаційні та методичні аспекти проведення аудиту основних засобів, визначено показники забезпеченості та ефективності використання основних засобів; наведено результати економіко-статистичного моделювання, зазначено основні пріоритети для збільшення ефективності використання основних засобів на підприємстві ТОВ «Телкарт-Прилад».

ВИСНОВКИ

За результатами вивчення теоретико-методичних та практичних аспектів обліку та оподаткування операцій з основними засобами підприємств встановлено наступне.

1. Основні засоби є важливою частиною активів підприємства і мають суттєвий вплив на фінансовий стан та результати діяльності підприємства. Їхнє правильне управління та облік є важливою частиною фінансового управління підприємства. В обліковій системі та системі оподаткування визначення сутності основних засобів має деякі відмінності, а саме в податковому законодавстві чітко прописана вартісна межа таких активів, що мають бути включені до основних засобів. Також відмінністю є те, що в податковій регламентації до основних засобів відносяться лише такі, що використовуються у виробничо-господарській діяльності. Спільним є визначення таких активів матеріальними активами, термін використання яких має бути більше одного року або операційного циклу. У системі оподаткування підприємств основними індикаторами віднесення об'єктів до складу основних засобів є їх вартісний критерій, а також використання у господарській діяльності. Для відображення в системі обліку та оподаткування важливе значення має класифікація основних засобів, насамперед, за їх функціональним призначенням. Задля цього наявні основні засоби промислових підприємств розмежовують на дві функціональні групи: виробничі та невиробничі. Податковим законодавством передбачено більш детальні групи основних засобів з вказівкою мінімально допустимих термінів їх використання.

2. Для того, щоб об'єкт основних засобів був визнаний елементом витрат в сумі амортизаційних відрахувань, передусім необхідно, щоб він був визнаний і оцінений підприємством як актив відповідно до вимог законодавства. Основні критерії визнання основних засобів регламентовані НП(С)БО 7, відповідно до якого такими є очікуване отримання в майбутньому економічних вигод, пов'язаних з використанням об'єкту та достовірність його оцінка. Водночас, загальним критерієм для визнання будь-яких активів є їх контрольованість підприємством. Контроль активів супроводжується правом власності на такі активи. Правильна та достовірність оцінки наявного стану і використання основних засобів є безумовним предметом уваги управлінського персоналу та фінансових аналітиків підприємства. За інформацією вартісної оцінки основних засобів приймаються управлінські рішення щодо подальшого інвестування, вкладення робочого капіталу підприємства. В системі оподаткування є деякі відмінності щодо відображення операції з основними засобами підприємств - платників податку на прибуток. Це стосується віднесення сум нарахованої амортизації до витрат підприємства, визначення балансової вартості, включення витрат на ремонт основних засобів до бази оподаткування. В системі оподаткування податком на прибуток результати переоцінки основних засобів враховуються для коригування фінансового результату. Достовірність оцінки об'єктів основних засобів має вкрай велике значення для формування об'єктивної інформації щодо отримання економічних вигод від їх використання. Також операції з основними

засобами підприємств мають бути проведені з урахуванням вимог як облікового так і податкового законодавства, оскільки формування витрат та доходів від їх здійснення забезпечує визначення бази оподаткування при обчисленні суми податку на прибуток та ПДВ.

3. В обліковій системі мають бути відображені основні схеми на забезпеченні управління основними засобами. Це може включати розподіл бюджету для придбання, обслуговування та модернізації основних засобів. Максимізація використання основних засобів за допомогою раціонального розташування, планування роботи та регулярного технічного обслуговування. Розробка та виконання програм технічного обслуговування та ремонту для забезпечення тривалої і ефективної експлуатації основних засобів. Аналіз та планування життєвого циклу основних засобів, включаючи їхню модернізацію, розширення чи виведення з експлуатації. Підприємства промисловості мають забезпечувати ефективне управління операціями з використання основних засобів в технологічному процесі. Управління основними засобами - це комплекс заходів та стратегій, спрямованих на ефективне використання та утримання основних засобів (матеріальних активів) підприємства протягом їхнього терміну служби. Це включає в себе не лише придбання та утримання активів, але і оптимізацію їхнього використання для досягнення стратегічних та економічних цілей підприємства.

4. Українська компанія ТОВ «Телекарт-Прилад» є провідним виробником галузі мікропрограмування, комутаційного і програмного забезпечення для енерго компаній, конструювання складного електронного обладнання. Для виробництва продукції підприємство має потужну матеріально-технічну базу. Особливості виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад» та спеціалізація на видах стратегічно значимої продукції зумовлює щорічне зростання виручки від продажів продукції та надання послуг. Під впливом змін отриманого доходу та понесених витрат відповідних змін зазнали й показники фінансового результату. На протязі бігатьох років ТОВ «Телекарт-Прилад» є прибутковим підприємством, сума чистого прибутку у 2022 році склала 31754 тис. грн. Ключовим фактором досягнення успішності підприємства є трудовий потенціал, наявність основного та оборотного капіталу, що у своїй сукупності та взаємодії дозволяє отримувати економічні вигоди та забезпечувати прибутковість ведення фінансово-господарської діяльності. ТОВ «Телкарт-Прилад» має потужний ресурсний потенціал, який представлений необоротними та оборотними активами, а також висококваліфікованими фахівцями. Майно підприємства складають в основному оборотні активи, доля яких у загальній сумі коливається від 88,0% до 93,5%. Ресурси підприємства сформовано в основному за рахунок залучених джерел, доля яких у 2022 році становила 91% від загальної їх суми.

5. Операції з основними засобами ТОВ «Телекарт-прилад» відбуваються у частині їх придбання, нарахування амортизації, ремонту, переоцінки, вибуття (реалізації або ліквідації). Усі зазначені процеси мають бути відображені в системі обліку та оподаткування. Також використання основних засобів визначає певні процедури щодо формування доходів та витрат підприємства, а відповідно

й впливає на формування фінансового результату. Облік та формування показників звітності щодо операцій з основними засобами підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад» здійснюється відповідно до національного облікового та податкового законодавства. В обліково-податковій системі підприємства застосовуються такі види вартості основних засобів, як первісна, ліквідаційна, амортизаційна, залишкова (балансова). При надходженні основних засобів вони зараховуються та вводяться в експлуатацію за первісною вартістю. У процесі їх експлуатації нараховується амортизація. На підприємстві застосовують прямолінійний метод нарахування амортизації для більшості груп основних засобів. На підприємстві ТОВ «Телекарт-Прилад» періодично проводять ремонти основних засобів. Враховуючи, що підприємство ТОВ «Телекарт-Прилад» має обов'язково коригувати фінансовий результат, при обчисленні бази оподаткування податком на прибуток визначаються податкові різниці з амортизації, вибуття або ліквідації основних засобів. На підприємстві використовуються загальноприйняті форми первинних документів з оприбуткування та використання основних засобів. Усі операції з обліку основних засобів здійснюються відповідно до затвердженої облікової політики.

6. Встановлено деякі недоліки у процесі облікового забезпечення операцій з основними засобами. З метою достовірної оцінки об'єктів основних засобів на підприємстві слід приділяти значну увагу достовірному обчисленню амортизаційних відрахувань. Враховуючи альтернативність вибору методів амортизації необхідно дотримуватися умов та термінів застосування обраного (зміненого) методу амортизації. Для забезпечення обліку, об'єктів, що виведені з експлуатації на капітальний ремонт, реконструкцію та модернізацію, треба зробити відповідні зміни до Наказу «Про облікову політику підприємства». Також, на підприємстві ТОВ «Телекарт-Прилад» не проводиться переоцінка об'єктів основних засобів. Проведення переоцінки відбувається у разі, коли є суттєві відхилення залишкової вартості від справедливої вартості об'єктів. При цьому переоцінка має проводитися за усіма об'єктами основних засобів, які включені до конкретної їх групи. У результаті дооцінки збільшується первісна та залишкова вартість ОЗ. Також дооцінка збільшує вартість капіталу в дооцінках, який є частиною власного капіталу. А це призводить до покращення інвестиційної привабливості підприємства, зокрема показників платоспроможності та ліквідності.

7. Процесом систематичного перегляду та оцінки обліку, управління, ефективності використання та вартості основних засобів на підприємствах виступає аудит. До основних етапів проведення аудиту стану та використання основних засобів слід віднести такі: планування аудиту, оцінка ризиків, оцінка облікової політики щодо основних засобів, оцінка внутрішнього контролю, перевірка документації, пов'язаної з придбанням, експлуатацією та вибуттям основних засобів. Також здійснюється перевірка оцінки основних засобів. Аудитори проводять оцінку вартості основних засобів, використовуючи різні методи, такі як оцінка ринкової вартості, амортизована вартість, оцінка зносу тощо. Наприкінці проводиться висловлення аудиторської думки щодо достовірності та відповідності відомостей про основні засоби та складається

аудиторський звіт. Таким чином, аудит основних засобів допомагає підприємствам забезпечити точність обліку та ефективно управління цінними активами. Результати аудиту можуть бути використані для вдосконалення систем управління та оптимізації використання основних засобів.

8. За результатами проведеного аналізу встановлено, що на підприємстві спостерігається зростання основних засобів за їх первісною вартістю на 14060 тис. грн., тобто на протязі періоду було придбано певні об'єкти для їх подальшого використання у виробничій діяльності. За цей період основні засоби поступово зношувалися у процесі їх використання. Вартість таких об'єктів була віднесена до виготовленої продукції, або включена у інші витрати підприємства у сумі нарахованої амортизації, яка значно збільшилася на 17095 тис. грн. Відтак, сума залишкової вартості наявних основних засобів ТОВ «Телекарт-Прилад» за період 2020-2022рр зменшилася на 3035 тис. грн. На підприємстві, враховуючи його спеціалізацію, більша частина основних засобів належить до активної складової. У наявній вартості основних засобів підприємства преваюють такі як машини та обладнання, доля яких становить у 2022 році 82,5%. Розрахунки показників технічного стану основних засобів ТОВ «Телекарт-Прилад» свідчать, що зношуваність основних засобів на дуже великому рівні. У 2022 році цей показник становить 0,74, тобто 74% вартості основних засобів не відповідають первісному визнанню, основні засоби лише на 26% придатні до подальшої експлуатації. Показники ефективності використання основних засобів на досліджуваному підприємстві знаходяться на досить високому рівні та мають тенденцію до зростання. Висока віддача основних засобів може свідчити про ефективне управління активами та їхнє успішне використання для забезпечення прибутковості. Щодо рентабельності основних засобів, то цей показник має тенденцію до зниження, що пов'язано, насамперед зі зменшення отриманого прибутку. Рентабельність основних засобів знизилася з 12,6% у 2020 році до 5,7% у 2022 році.

9. Для кількісної міри впливу факторіальних ознак на рівень ефективності використання основних засобів запропоновано та використано інструментарій економіко-статистичного моделювання, а саме кореляційно-регресійний аналіз. Результати застосування дало можливість досягнення точного аналітичного вираження взаємозв'язку між факторами – ознаками і результатним показником та зазначити основні пріоритети для збільшення ефективності використання основних засобів на підприємстві ТОВ «Телкарт-Прилад». Вирішення статистичної моделі показало, що у підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад» є резерви підвищення ефективності основних засобів, зокрема завдяки тим факторам, що були виділені після розв'язання економіко-статистичної моделі. Зростання фондів віддачі можна досягти за рахунок оновлення основних виробничих засобів; збільшення долі більш високотехнологічного обладнання; впровадження своєчасного технічного переозброєння виробничого процесу, забезпечення своєчасного ремонту та модернізації виробничого обладнання; запровадження новітніх технологій, підвищення кваліфікації та стимулювання трудового потенціалу підприємства.

АНОТАЦІЯ

Запорожець А.М. «Основні засоби в системі обліку, аналізу та оподаткування підприємств на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «071 «Облік і оподаткування»» за освітньою програмою *(шифр та назва спеціальності)* професійного спрямування «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності». – *(назва освітньої програми)*
Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2023.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти сутності та класифікації основних засобів, теоретико-практичні аспекти обліку та оподаткування операцій з основними засобами та їх відображення у фінансовій звітності з урахуванням вимог національних стандартів обліку, організаційні основи аналітичного забезпечення та аудиту основних засобів.

Проаналізовано основні показники виробничо-ресурсного потенціалу підприємства, динаміку стану та використання основних засобів, діючу систему обліку та оподаткування на підприємстві, моделювання ефективності використання основних засобів

Запропоновано напрямки удосконалення обліково-податкового забезпечення операцій з основними засобами, дотримання обліково-податкової регламентації щодо нарахування амортизації основних засобів, порядку здійснення їх переоцінки з метою відображення достовірної оцінки основних засобів в обліку та звітності.

Ключові слова: основні засоби, оцінка основних засобів, облік, аналіз, аудит, кореляційно-регресійний аналіз, ефективність

ANNOTATION

Zaporozhets Anatolii. «Fixed assets in the system of accounting, analysis and taxation of enterprises on the example of LLC «Telecard-Prilad»»

Thesis for Master degree in specialty 071 «Accounting and taxation» *(code and name of the specialty)*
under the master's program «Accounting, audit and taxation of business activities» *(title of master program)*

Odessa National Economics University. – Odessa, 2023

Thesis deals with theoretical aspects of the substance and and classification of fixed assets, theoretical and practical aspects of accounting and taxation of operations with fixed assets and their reflection in financial reporting taking into account the requirements of national accounting standards, organizational foundations of analytical support and auditing of fixed assets.

Author analysis the main indicators of the production and resource potential of the enterprise, the dynamics of the state and use of fixed assets, the current system of accounting and taxation at the enterprise, modeling of the efficiency of the use of fixed assets

We have recommended the directions for improving the accounting and tax support of operations with fixed assets, compliance with accounting and tax regulations regarding the calculation of depreciation of fixed assets, the procedure for carrying out their revaluation in order to reflect a reliable assessment of fixed assets in accounting and reporting

Keywords: fixed assets, valuation of fixed assets, accounting, analysis, audit, correlation-regression analysis, efficiency